

Els inventors catalans

La periodista Maria Josep Picó ens descobreix els cervells més brillants de la Catalunya clàssica i de l'actual

M.M. GURGUÍ

● A primària fan fer recerca als alumnes d'inventors famosos. Entren a internet i hi troben sovint noms estrangers, des de Gutenberg fins a Thomas Alva Edison, per dir els més comuns i els que tothom coneix. Són pocs els que aporten el nom de Narcís de Monturiol com a inventor del submarí *Ictineo* i molts els que se sorprenen que sigui català. Ara això pot canviar perquè tenim una nova eina per conèixer el passat i el present del món científic català d'una manera senzilla i amena.

Si ens sorprèn descobrir que l'inventor del submarí és català, també ens deixarà bocabadats aquest encapçalament: «La majoria de persones que passen per la part alta de l'avinguda Diagonal de Barcelona no deuen saber que a pocs centenars de metres, instal·lat en una antiga capella i en terrenys de la Universitat Politècnica de Catalunya, s'hi troba el Mare Nostrum, un dels superordinadors més potents del món. Havia estat el primer d'Europa i el cinquè del món, però en el moment d'escriure això és el vuitè d'Europa i el vint-i-sisè del món, si bé el redisseny d'aquestes màquines les fa anar amunt i avall en una classificació que es reelabora dos cops a l'any.» Són les primeres línies del pròleg escrit per Xavier Duran del llibre de la periodista ambiental Maria Josep Picó titulat *Inventat en català*. Amb aquest petit tast, n'hi ha prou per estimular el lector a continuar llegint.

Picó fa un repàs, amb un llençatge planer i entenedor, i alhora ric, dels principals inventors catalans al llarg de la nostra història. Els quatre exemples puntals dels quals parteix són, tal com destaca Duran en el pròleg del llibre, «l'arribada de l'astronomia àrab i dels nombres anomenats àrabs a través de Catalunya; els pioners plantejaments sobre combinatòria d'un personatge alhora genial i controvertit com Ramon Llull; la feina com a metge i com a alquimista –des d'una pers-

LA FITXA

Inventat en català

Maria Josep Picó

«INVENTAT EN CATALÀ»

Autora: M. JOSEP PICÓ
Editorial: MINA
Pàgines: 130

Aquest llibre fa un repàs de les descobertes fetes per científics del nostre país, des dels clàssics medievals fins a l'actualitat.

Maria Josep Picó és llicenciada en ciències de la informació, màster en gestió ambiental i Premi Nacional de Periodisme Ambiental 2005. Ha col·laborat amb diversos mitjans de comunicació. El 2004 va posar en marxa i dirigir la revista de natura i ciència *Nat*, de l'editorial Sàpiens. Imparteix classes al Màster de Comunicació Científica, Sanitària i Ambiental de la UPF.

Maria Josep Picó és també autora del llibre *El planeta i tu* i directora de la revista *Nat*. / ANDREU PUIG

pectiva més científica del que el nom d'aquesta segona disciplina pot fer pensar– d'Arnau de Vilanova, i l'espectacular avenç que per a la cartografia i la navegació van significar l'escola mallorquina i, de manera especial, els Cresques».

Però això és només el primer capítol. Picó ens pica l'ullet i ens pregunta si sabem que qui va inventar el telègraf elèctric era un català, com el que va inventar la vacuna contra el còlera o el primer submarí o l'hidròmetre o el gasogen d'aspiració... Tots aquests científics inventors eren catalans. Però és clar que no ens podem quedar en el passat. Cal anar més enllà i parlar també del present. Picó ens descobreix figures emblemàtiques de la ciència més recent, com ara Ramon Margalef, Joan Oró, a més de cien-

tífics en actiu, com per exemple Valentí Fuster, Anna Veiga, Joan Massagué, Eudald Carbonell...

D'aquesta manera ens adonem que al nostre país hi ha hagut, i hi ha, molts cervells privilegiats al servei de la ciència i de la investigació, i que, com assenyala també Duran, s'ha de trencar la creença «que no som un país on la ciència i la tecnologia tinguin gaire rellevància».

Un dels atractius del llibre és que Picó no se centra només en la creació o l'invent o la descoberta del personatge del qual parla, sinó que també ens descobreix la seva part humana.

Si volem entrar en matèria només cal que fem una ràpida lectura del sumari. D'inventors, n'hi ha per donar i vendre, i tots són interessants de llegir. Només per dir-ne al-

guns: Josep Trueta (va consolidar el mètode per combatre la gangrena i va evitar milers d'amputacions en diverses guerres), Ramon Margalef (impulsor de l'ecologia, la limnologia i l'oceanografia i inventor d'enginyers per a la recerca científica com ara la màquina de fer ploure o d'imitació de les turbulències de la mar), Josefina Castellví (primera dona del món que va dirigir una base oceanogràfica a l'Antàrtida), Anna Veiga (mare científica de la primera nadó proveta nascuda a l'Estat espanyol), Eduard Carbonell (descobridor de l'*Homo antecessor* i del primer europeu) i Joan Oró (va demostrar per què no hi ha vida a Mart, va descobrir com se sintetitza la molècula clau per a la vida, l'adenina, i va inventar un petit espectròmetre de masses).

La part més humana dels inventors

● De Josep Trueta, per posar un exemple proper, Picó ens explica moltes coses del vessant personal del doctor que ens ajuden a entendre millor la seva entrega a la societat: «A més de la seva carrera científica i de posar en marxa institucions com ara el Wingfield Orthopaedic Center, Josep Trueta va defensar sempre la seva identitat nacional. El 1946 va escriure *The Spirit of Catalonia* per difondre la cultura i la història catalanes al món anglosaxó. La BBC, el mateix

any, va proposar-li tenir cura d'unes emissions en català –de les quals es va encarregar durant deu anys–, mentre que va participar en la càtedra de català de la Universitat d'Oxford i gràcies a la seua influència es va fundar l'Anglo Catalan Society. El cirurgià Trueta va morir el gener del 1977, dos anys després que la seua dona, Amèlia Llacuna, amb la qual es va casar el 1923 i amb qui va tenir tres filles i un fill. El 1976 va fer el seu últim discurs públic a Catalunya.»